גמרא

סָבְרוּהּ – סברו האמוראים בהוה אמינא, **מַאי** כוונתו של הנודר באמירת לַחוּלִּין, שהחפץ **לֹא** לְחוּלִּין לְיֵהֵוי – יהא, **אֶלָּא** קדוש כקָרְבָּן ואסור באכילה.

ואם כן הוא הביאור במשנה, מבררת הגמרא, **מַנִּי** – כשיטת איזה תנא נשנית **מַתְנִיתִין**, הסוברת שמתוך דבריו שאומר 'לחולין' משמע שמה שאוכל לא יהיה חולין אלא הקדש, **אִי** המשנה היא בשיטת **רַבִּי מֵאִיר**, אי אפשר לומר כן, שהרי רבי מאיר **לֵית לֵיהּ** – אינו סובר **שִׁמְכָּלָּל לָאו אַתָּה שׁוֹמֵעַ הֵן** – שמתוך צד ה'לא' מובנת כוונתו לצד ההפוך, ואם כך כשאמר צד אחד 'לא חולין' לא נוכל להבין מדבריו את הצד השני שהחפץ יהיה כהקדש, ולשיטת רבי מאיר החפץ לא יהיה אסור. ומביאה הגמרא את מקור דברי רבי מאיר שסובר שמכלל לאו אין אתה שומע הן, **דְּתָנַן** בקידושין (סא.) לגבי דיני תנאים, **רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר כָּל תְּנַאי שֶׁאֵינוֹ** כפול **כִּתְנַאי בָּנַי** גָּד **וּבְנֵי רְאוּבֵן** – שמשה כפל תנאו ואמר להם שאם יעברו חלוצים במלחמה יקבלו את ארץ הגלעד, ואם לא יעברו לא יקבלו, **אֵינוֹ תְּנַאי** המועיל, ומשמע שסובר רבי מאיר שצריך לפרש את שני הצדדים, וכשאומר את הצד הראשון ומתנה שרק בתנאי מסוים יחול המעשה שעושה, לא מובן מאליו הצד השני שאם לא יתקיים התנאי המעשה לא יחול. ולכן מעמידה הגמרא שהמשנה אינה בשיטת רבי מאיר **אֶלָּא** בשיטת **רַבִּי יְהוּדָה הִיא** שחולק על רבי מאיר וסובר שתנאי אינו צריך להיות כפול כתנאי בני גד ובני ראובן, כיון שמכלל לאו אתה שומע הן, ואם מתנה שרק בתנאי מסוים יחול המעשה שעושה, מובן מאליו שאם לא יתקיים התנאי לא יחול המעשה, ולכן כשאומר לחולין שאוכל לך יחול הנדר, כי מתוך דבריו משתמע שיהא זה כהקדש.

דוחה הגמרא, שאי אפשר להעמיד את המשנה כרבי יהודה, שהרי אֵימָא סֵיפָא – כתוב בסיפא של המשנה, **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, הָאוֹמֵר** כבר זה עלי **יְרוּשָׁלַיִם לֹא אָמַר כְּלוּם** עד שיאמר 'כירושלים', ומדייקת הגמרא, **מַדְּסֵיפָא** – מזה שרק בסיפא כתוב **רַבִּי יְהוּדָה** אומר, משמע שהרֵישָׁא של המשנה שנאמר בה 'לחולין שאוכל לך', **לָאו** – אינה בשיטת **רַבִּי יְהוּדָה הִיא**, ואם כך חוזרת הגמרא לבירורה בשיטת איזה תנא נאמרה המשנה.

מתרצת הגמרא, המשנה **כּוּלָּהּ** [–בין הרישא ובין הסיפא] בשיטת **רַבִּי יְהוּדָה הִיא, וְהָכִי קָתָנֵי** – וכך הוא הפירוש במשנה, שאם התפיס בלשון 'אימרא' ו'דירים' בלא כ' לא אמר כלום, משום **שָׁרַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר שֶׁהָאוֹמֵר** כבר זה עלי **יְרוּשָׁלַיִם לֹא אָמַר כְּלוּם** כי לא אמר 'כירושלים' בכ'.

מקשה הגמרא סתירה בשיטת רבי יהודה:

וְכִי אם **אָמַר** – התפיס את הנדר בלשון 'כִּירוּשָׁלַיִם', **לְרַבִּי יְהוּדָה מִי מִיתְּסַר** – האם חל הנדר ונאסר, **וְהָתַנְיָא** – והלא למדנו בברייתא **שֶׁרַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר הָאוֹמֵר כִּירוּשָׁלַיִם לֹא אָמַר כְּלוּם, עַד שֶׁיֹּאמַר** ויתפיס **בְּדָבָר הַקָּרֵב כִּירוּשָׁלַיִם**, הרי שדעת רבי יהודה שגם כשאומר 'כירושלים' לא אמר כלום, ואם כן דברי רבי יהודה במשנה [שהאומר 'כירושלים' נדרו חל] סותרים לדבריו בברייתא [שהאומר 'כירושלים' לא אמר כלום].

מתרצת הגמרא, באמת המשנה **כּוּלָּהּ כְּרַבִּי יְהוּדָה הִיא**, וְאַף על פי כן אין סתירה מהמשנה לדברי רבי יהודה בברייתא, כיון שתָּנֵי **תַּנָּאֵי** – שני תנאים אמרו דברים שונים **אַלִּיבָּא** – לפי שיטתו **דְּרַבִּי יְהוּדָה**, התנא ששנה את המשנה שמע שדעת רבי יהודה שהמתפיס בלשון 'כירושלים' נדרו חל, והתנא שאמר את הברייתא שמע שדעת רבי יהודה שהמתפיס בלשון 'כירושלים' לא אמר כלום.

אגרות קודש

ב"ה, י"א סיון, תשי"ח
ברוקלין.

הרה"ג וו"ח אי"א נו"נ מלאכתו מלאכת שמים

מו"ה יהודא זרחי' מרדכי ליב חיים שי'

שלום וברכה!

ת"ח על השורות שכותב אודות חגיגת הנחת אבן הפנה של ישיבת חב"ד בכפר חב"ד אשר שם צוה ה' את הברכה, והרי זה מחזק התקוה שמצדו יעשה בזה גם להבא ככל התלוי בו להצלחת הענין, וככתבי במכתבי לחגיגה הנ"ל בממונו בגופו ובנשמתו וכהביאור שם.

ומענינא דיומא יש לקשר האמור עם פתגם תורת בעש"ט הידוע ששמענוהו מכ"ק מו"ח אדמו"ר, תורה שאין עמה מלאכה סופה בטלה, מלאכה כוונתה התעסקות, כל תורה שאין עמה מלאכה, התעסקות באהבת ישראל, יעדער שטיקל תורה שאינה מביאה לאהבת ישראל, איננה תורה. והנה לכאורה מרז"ל מפורש הוא, כל האומר אין לי אלא תורה אפילו תורה אין לו (עיין לקו"ת ראה כג, ג), שצ"ל עם גמ"ח. אבל מודגשת בתורת הבעש"ט, שתי נקודות: א) שצ"ל הדבר אין יעדער שטיקל תורה, ב) שצריכה להיות התעסקות, וכמבואר במ"א בענין עסק, שאין זה שיושב בהיכלו ומחכה עד שיבוא מי אליו וישאלנו האם יש לו סחורה למכור אלא אדרבה יוצא ממקומו מתעסק ומשתדל ומחפש איפוא למכור סחורתו ומשדל את הקונה בכל מיני אופנים וכו' והנמשל מובן.

ובהנוגע בעניננו ע"י הכלל גדול בתורה דאהבת ישראל כשיניחוהו ליסוד מוסד לא יקשה כלל וכלל התעסקות בממונו בגופו ואפילו בנשמתו בענין האמור שהוא תורה ואהבת ישראל גם יחד.

בברכה לבשו"ט בכל האמור וכן מהתקדמות קהלתו בתורה ומצותי' בהליכה מחיל אל חיל.

הגמרא מביאה ברייתא מענין הלשון 'לחולין' השנוי במשנה:
תָּנְיָא בברייתא, הנודר ומתפיס בלשון חוּלִּין או חַהוּלִּין או כַּחוּלִּין, **בֵּין** שהוסיף בסוף דבריו **שֶׁאוֹכַל לְךָ וּבֵין** שהוסיף **שֶׁלֹּא אוֹכַל לְךָ**, אין הנדר חל **ומוּתָּר** לאכול משל חבירו. אבל אם אמר **לַחוּלִּין שֶׁאוֹכַל לְךָ** חל הנדר **וְאָסוּר** לאכול משל חבירו. ואם אמר **לַחוּלִּין לֹא אוֹכַל לְךָ** אין הנדר חל **ומוּתָּר**.
הגמרא מבררת בשיטת מי נשנתה הברייתא: שואלת הגמרא, **הֲרֵישָׁא** של הברייתא שכתוב בה שאם אמר חולין, או החולין, או כחולין שלא אוכל לך מותר, **מַנִּי** – בשיטת איזה תנא היא. משיבה הגמרא, בשיטת **רַבִּי מֵאִיר הִיא דְּלֵית לֵיהּ מִכְלָל לָאו אַתָּה שׁוֹמֵעַ הֵין** – שאינו סובר שמתוך צד ה'לא' מובנת כוונתו לצד ההפוך, ואם כך כשאמר צד אחד 'חולין' לא נוכל להבין מדבריו את הצד השני שמה שאוכל יהיה בקרבן, ולכן אין הנדר חל, ומותר.
דוחה הגמרא, אי אפשר להעמיד את הברייתא כרבי מאיר, שהרי **אֵימָא סֵיפָא** – כתוב בסיפא של הברייתא, שאם אמר **לַחוּלִּין לֹא אוֹכַל לְךָ**, אין הנדר חל **ומוּתָּר**, ודנה הגמרא איך יכול להיות שהנדר אינו חל, **וְהָתְנַן** – והלא שנינו לקמן (יג.) שהאומר **לַקָּרְבָּן לֹא אוֹכַל לְךָ רַבִּי מֵאִיר אוֹסֵר** כיון שהנדר חל, **וְקַשְׁיָא לָן** –והקשתה הגמרא לקמן (יג:) על דין זה, מדוע רבי מאיר אוסר **הָא לֵית לֵיהּ** – הרי אינו סובר **שמִכְלָל לָאו אַתָּה שׁוֹמֵעַ הֵין**, ואם כן כשאומר לקרבן לא אוכל לך לא מדייקים בדבריו שמה שאוכל יהא בקרבן, ואם כן צריך להיות הדין שהנדר אינו חל. ומתרצת הגמרא (שם), **אָמַר רַבִּי אַבָּא**, כשאומר לקרבן לא אוכל לך הרי זה **נַעֲשָׂה** – נחשב **כְּאוֹמֵר** לְקָרְבָּן **יְהֵא**, **וּלְפִיכָךְ** – מכיון שיהא בקרבן **לֹא אוֹכַל לְךָ**, ובכזה אופן אף לרבי מאיר אסור. **וְהָכָא נַמִּי** – וכמו כן באופן של הברייתא שאומר לא חולין לא אוכל לך, **הָכִי קָאָמַר לֵיהּ** – נחשב שכך אמר לו, **לֹא חוּלִּין לֶיהֱוֵי** – לא יהא כחולין אלא בקרבן, **וּלְפִיכָךְ לֹא אוֹכַל לְךָ**, ולכן אסור גם לרבי מאיר. ואם כך כשיטת מי כתבה הברייתא שאם אומר לחולין לא אוכל לך אין הנדר חל, שהרי אי אפשר להעמידה בשיטת רבי מאיר, כיון שבאופן כזה גם רבי מאיר מודה שהנדר חל.
מתרצת הגמרא, **הַאי תַּנָּא** של הברייתא, **סָבַר לָהּ כְּרַבִּי מֵאִיר בַּחֲדָא** – בדין אחד, **וּפָלִיג עֲלֵיהּ בַּחֲדָא** – ונחלק עליו בדין אחר. ומסבירה הגמרא, **סָבַר לָהּ בְּוָתֵיהּ** – כרבי מאיר **בַּחֲדָא, דְּלֵית לֵיהּ** – שאינו סובר **שמִכְלָל לָאו אַתָּה שׁוֹמֵעַ הֵין**, ולכן כשאומר לחולין לא אוכל לך מותר כי לא מדייקים מדבריו שמה שאוכל ממך יהא בקרבן.

וּפָלִיג עֲלֵיהּ – ונחלק על רבי מאיר **בַּחֲדָא**, בְּאופן שאומר לְקָרְבָּן לא אוכל לך שהתנא של הברייתא סובר שמותר, כיון שאין משמעות דבריו שיהא בקרבן ולפיכך לא אוכל לך, ולכן גם באופן שאומר לחולין לא אוכל לך מותר.
תירוץ נוסף:
רַב אַשִׁי אָמַר, כל הברייתא היא בשיטת רבי מאיר, **וְהָא** –הסיפא של הברייתא היא באופן **דְּאָמַר לְחוּלִּין** לא אוכל לך, ומותר משום שאמר 'לְחוּלִּין' [–בשו"א], וכוונתו שלחולין יהיה מה שלא יאכל, ומותר. **וְהָא** – אבל באופן **דְּאָמַר** 'לַחוּלִּין' [–בפת"ח] לא אוכל לך, משום שאמר לַחוּלִּין הרי זה כאילו אמר **לֹא** לְחוּלִּין לא אוכל לך, **דִּמְשַׁמַּע** שכוונתו **לֹא לֶיהֱוֵי** – שלא יהא חוּלִּין **אֶלָּא** יהא אסור **כְּקָרְבָּן**.
שנינו במשנה, אדם המתפיס נדר **בְּטָהוֹר**, דהיינו שאומר טהור עלי כבר זה, **וְכֵן** אם מתפיס **בְּטָמֵא**, שאומר טמא עלי כבר זה, וכן אם התפיס **בִּנּוֹתָר וּפִיגּוּל** – או בפיגול, חל הנדר **וְאָסוּר** באכילת הככר:
גְּמָ' – הסתפק **רָמֵי בַּר חָמָא**, אם אמר 'חֲרֵי עָלַי ככר זה **כְּכַשָּׂר זְבָחַי שְׁלָמִים לְאַחַר זְרִיקַת דָּמִים'** מַהוּ, האם יש להתייחס לאמירה זו כהתפסה המועילה וחל הנדר, או לא.
ומפרשת הגמרא את הספק:
אִי דְּקָאָמַר בְּהֶדְיָן לִישָׁנָא – אם מדובר שאמר ממש בלשון זו, 'הרי עלי ככר זה כבשר זבחי שלמים לאחר זריקה', ודאי שלא חל הנדר, כיון **שבְּהֶיתֵּירָא קָא מַתְפִּיס** – בדבר היתר הוא מתפיס, שהרי אחר זריקת הדם אין על בשר השלמים איסור אכילה, כמו שנאמר (דברים יב כז) 'וְדַם זְבָחֶיךָ יִשָּׁפֵךְ וגו' וְהַבָּשָׂר תֹּאכַל', והתפסה כזו ודאי אינה מועילה, ואין לומר שספק רמי בר חמא הוא בלשון זה. **אֶלָּא** ספיקו הוא במקרה **בְּגוֹן** זה, **דְּמָחֵית בָּשָׂר זְבָחַי שְׁלָמִים וּמָחֵית דְּהֶיתֵּירָא גַּבֵּיהּ** – שהיו מונחים לפניו בשר זבחי שלמים לאחר זריקה וככר של היתר **וְאָמַר** זֶה – הלחם **בָּזֶה** – הבשר, והסתפק רמי בר חמא **מַאי** –כיצד נפרש את דבריו. האם **בְּעֵיקָּרוֹ קָא מַתְפִּיס** – שהתפיס באיסור אכילה שהיה על בשר זה קודם זריקת הדם, וחל הנדר, **אוֹ שבְּהֶיתֵּירָא קָא מַתְפִּיס** – שהתפיס בזמן ובמצב שלפניו שהבשר מותר באכילה, וכיון שהתפיס בדבר המותר לא חל הנדר.
הגמרא מנסה לפשוט את ספיקו של רמי בר חמא:
אָמַר רָבָא, תָּא שְׁמַע, אפשר לפשוט את הספק ממה שמבואר במשנתינו שאדם יכול לאסור על עצמו ככר וכיוצא בו על ידי שמתפיס ואומר הרי זה עלי **בִּנּוֹתָר, וּפִיגּוּל** – או כפיגול,

---

אגרות קודש

ב"ה, י"א סיון, תשט"ו
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו ע"י התלמיד הנעלה... שי', בו כותב אשר סובב הוא מענין השכחה.

הנה יהי' זהיר במקוה טהרה (טבילת עזרא), ויאמר בכל יום אחר תפלת שחרית שיעור תהלים - כפי שנחלק התהלים לימי החדש - וקודם תפלת שחרית בימות החול יפריש איזה פרנק לצדקה, ויקבע שיעור לימוד בחלק התורה אשר בזהר הקדוש אמור עלי' שהיא נשמתא דאורייתא, ומזה מובן שמוסיף חיות גם בלימוד נגלה דתורה הנקראת שם גופא דאורייתא, וחיות הרי הוא סגולה לזכרון, וכמ"ש בתהלים (ל"א י"ג) נשכחתי כמת מלב וגו', ויעיין ג"כ בהלכות תלמוד תורה לרבנו הזקן פרק ב סוף סעיף יו"ד, והשי"ת יצליחו ללמוד תורה ביראת שמים.

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר